

مزار امیر کبیر کجاست؟

۲۸ مرداد ۱۳۹۴ ساعت ۱۹:۱۱

میرزا تقی خان امیر کبیر در دهم ژانویه ۱۸۵۲ میلادی برابر روز جمعه هفدهم ربیع الاول سال ۱۲۶۸ هجری قمری در حمام قصر فین کاشان در حالی که حاج علی خان پیشخدمت خاصه فراشباشی دربار نظارت می کرد به وسیله علی خان نایب فراشخانه و میرغضب مخصوص و میرزا احمد نوکر حاج علی خان به قتل رسید.

میرزا تقی خان امیر کبیر در دهم ژانویه ۱۸۵۲ میلادی برابر روز جمعه هفدهم ربیع الاول سال ۱۲۶۸ هجری قمری در حمام قصر فین کاشان در حالی که حاج علی خان پیشخدمت خاصه فراشباشی دربار نظارت می کرد به وسیله علی خان نایب فراشخانه و میرغضب مخصوص و میرزا احمد نوکر حاج علی خان به قتل رسید. حاج علی خان بعداً لقب حاجب الدوله گرفت او پدر محمدحسن خان صنیع الدوله (اعتمادالسلطنه بعدی مترجم و وزیر انطباعات ناصرالدین شاه) و عبدالعلی خان ادیب الممالک بود. برای کشتن امیر کبیر چند راه مد نظر قاتلین بود؛ خفه کردن با دست (مانند قائم مقام فراهانی که میرغضب ها او را با دست خفه کردند)، خوراندن دو لوله تریاک (که چون طول می کشید بعید به نظر می آید زیرا ممکن بود عزت الدوله همسر امیر کبیر و خواهر ناصرالدین شاه که داخل عمارت بود مطلع شده سر برسد و شیون کند و مانع اقدام جانینان شود) و رگ زدن یعنی باز کردن دو شاهرگ بازوان و رفتن خون تا مردن قربانی.

امیر، خود راه سوم را پیشنهاد کرد. جنایتکاران فساد حمام را آورده دو رگ را باز کردند اما حاج علیخان که در زمره بی شرف ترین و رذل ترین درباریان بود پس از حدود یک ربع ساعت برای این که زودتر قربانی بمیرد لگدی به سینه امیر زد و دستور داد لنگ حمام را لوله کرده در دهان او فرو کنند و وی را به این طریق خفه سازند.

اسناد قصص تاریخی حکایت می کند سفیر روسیه کمترین اقدامی جز اقدام ابلهانه اولیه فرستان شش قزاق روس به خانه امیر کبیر که در محوطه ارک بود انجام نداد و پس از اعتراض شاه که چرا قزاق ها وارد محوطه ای شده اند که مادر و خواهر شاه در آنجا زندگی می کنند خود را کنار کشید و شاه را جسور ساخت که به تلقین مادر فاسد خود که دشمن امیر بود و نیز به تحریک میرزا آقا خان اعتمادالدوله صدراعظم نوری و کلنل شیل وزیر مختار (او سخت دشمن امیر کبیر بود) دستور برکناری امیر کبیر از تمام مقامات باقی مانده اش (امیری نظام) و تبعید او به کاشان و پنجاه روز بعد حکم اعدامش را صادر کند.

وقتی امیرکبیر را کشتند کلنل شیل مزورانه از این قتل فجیع ابراز تاسف کرد. پالمستون وزیر خارجه وقت انگلستان که از دشمنان سرسخت امیرکبیر بود در این زمان برکنار شد و در کابینه جدید لرد ماموری وزیر جدید خارجه که از حزب مخالف بود طی نامه ای به وزیر مختار انگلیس در ایران تنفر شدید خود و کابینه جدید انگلستان از این جنایت مدهش را ابراز داشت.

فریدون آدمیت به درستی می نویسد که ابراز تاسف و تنفر دولت انگلستان از قتل شنیع امیرکبیر ارتباطی به رویه پالمستون نداشته و هدف وزیر خارجه جدید انگلستان ممانعت ناصرالدین شاه از کشتن عباس میرزا برادر کوچکتر ناتنی خود بوده که انگلستان او را تحت الحمايه خود قرار داده و در تهران شایع شده بود مهد علیا جهان خانم مادر ناصرالدین شاه سخت مصر است این شاهزاده کم سن و سال را که فرزند هووی او خدیجه خانم بوده است به سرنوشت امیرکبیر دچار کند.

به هر ترتیب هم دولت روس در اعزام چند قزاق به ارک سلطنتی و هم سفارت انگلیس که مهد علیا و میرزا آقا خان اعتمادالدوله نوری صدراعظم بعدی در جلساتی با حضور کلنل شیل وزیر مختار شرکت می کرده اند در قتل امیر مقصر بوده و شاه جوان ۲۲ ساله بی تجربه را تحت تاثیر قرار داده اند.

جنازه امیرکبیر ابتدا در گورستان پشت مشهد کاشان به رسم امانت به خاک سپرده شد. در آن زمان اغلب افراد مشهور و مهم وصیت می کردند که جنازه شان به عتبات عالیات حمل شود و بیشتر در کربلا و کمتر در نجف به خاک سپرده شود. جنازه را در خاک می گذاشتند و پس از یک سال نبش قبر کرده در کفن گذارده بار قاطر کرده به کربلا می فرستادند.

و فور جنازگانی که به عراق عرب حمل شده در گورستان دارالسلام به خاک سپرده می شدند به تدریج باعث اعتراض دولت عثمانی شد و محدودیت هایی برای آن برقرار گشت. صاحبان اجساد اغلب پس از چند سال به وصیت میت عمل کرده جنازه را در حالی که به استخوان هایی تبدیل شده بود به کربلا می فرستادند.

در مورد امبرکبیر چنین نشد. به اصرار عزت الدوله همسر امیرکبیر که از برادر و مادرش رویگردان شده و خود و دخترانش بارها ناصرالدین شاه و مهد علیا را به باد فحش گرفتند پس از چند ماه از گورش که بنا به نوشته میرزا جعفرخان حقایق نگار خورموجی تنها مورخ راستگوی عصر ناصر کنار گور حاج سید محمد تقی نامی به خاک سپرده بودند بیرون آوردند و به کربلا فرستادند.

امیر در حجره ای که در آن به سوی صحن امامزاده باز می شود به خاک سپرده شد. بعدها پسرش میرزا احمد خان امیرزاده ساعدالملک و برادرش میرزا حسن خان وزیر نظام نیز کنار او مدفون شدند.

شاه در سفر کربلای خود به سال ۱۲۸۷ هجری قمری از آن مزار دیدن کرد و برای قربانی سال های جوانی و جهالت خود فاتحه خواند.

سال‌ها بعد باقرخان کاظمی وزیر مختار وقت ایران در عراق در دوران سلطنت رضاشاه هنگامی که به کربلا رفت آگاه شد رواق‌ها و اتاق‌هایی که جنازه بعضی از سلاطین و بزرگان و علمای بزرگ ایران در آنها مدفون هستند در وضعیت اسفناکی قرار دارند.

جوهی از طرف دولت ایران یا بازماندگان به عراق می‌رسید که مورد حیف و میل واقع می‌شد. قبر میرزاتقی خان امیرکبیر در وضعی بس ناشایسته بود. او تصمیم به تعمیر و تنظیف مقبره می‌گیرد. با مراقبت مخصوص آن رواق را که تبدیل به یک قهوه‌خانه کثیف پر از زباله و کثافت شده و اصلاً سنگ‌ها از شدت غبار و گرد و خاک خوانده نمی‌شدند تنظیف و پاک و پاکیزه کردند و سنگ‌ها را شستند و اتاق را سفید کرده و چراغ برق کشیدند و صورت ظاهر آبرومندی پیدا کرد که باعث تمجید و تحسین عموم ایرانیان گردید و از شرمساری رفتاری که با قبر این مرد بزرگ تاریخ ایران شده بود درآمدیم.

عکس‌هایی از سنگ قبر آن مرحوم برداشته شد. قبور سلاطین قاجار از قبیل مقبره آقامحمدخان قاجار سرسلسله قاجار در نجف و قبور مظفرالدین شاه و محمدعلی شاه و سلطان احمدشاه در رواق کوچکی پشت مسجد بزرگ حضرت سیدالشهدا در کربلا است. باقر کاظمی در خاطرات خود (جلد سوم، تهران، نشر تاریخ، ۱۳۹۰) می‌نویسد: (ص ۳۵۷) که مقابر شیخ مرتضی انصاری در نجف و محمد علی میرزادولت‌شاه پسر بزرگ فتحعلیشاه و فاتح بغداد در کربلا، وضع خوبی نداشتند. چراغ برق آنها مرتب نبود و قرائت قرآن مجید که برای آن به چند نفر قاری حقوق داده می‌شد هیچ یک انجام نمی‌گرفت.

به نوشته او جوهی از محل بودجه سفارت برای تنظیف و برق‌کشی این مقابر و قرائت قرآن مجید تخصیص داده شد و قنصل‌های ایران مامور نظارت بر کار قاری‌ها و تنظیف و برق‌کشی شدند و از طریق مکاتبه با وزیر مالیه وقت آقای سید حسن تقی‌زاده خرج‌ها و تعمیرات از محل منظور در بودجه که در صندوق تذکره بغداد عیناً مانده بود تامین گردید و بدین ترتیب مقبره امیرکبیر و شاهان قاجار و شاهزاده دولت‌شاه و سایرین سروسامانی یافتند.

منبع: هفته‌نامه امید جوان

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۱۲۸۳/مزار-امیرکبیر>